

تغییر و تحول نسلی

زمینه‌ها و ظرفیت‌های نقش آفرینی نسل جدید چیست؟

آیا تفاوت نسلی اجتناب‌ناپذیر است؟ سیاست‌گذاری در باره نسل جوان و نوجوان چگونه باید باشد؟

موضوع نسل و چگونگی روابط میان نسل‌ها در طول تاریخ برای جامعه بشری مطرح بوده و هست. تفاوت نسلی موضوعی است که در همه جوامع بخصوص جوامع جدید مورد توجه قرار گرفته است. نسل‌هایی که در پی هم می‌آیند، از تجارب، دانش و مهارت‌هایی برخوردارند که لزوماً در اختیار نسل گذشته نبوده است. در عین حال آمال و آرزوها و نیز آرمان‌هایی دارند که متمایز و چه بسا متعارض با نسل پیشین است. به همین دلیل در تمام جوامع انسانی، نهادها و سازوکارهای آموزشی و فرهنگی شکل گرفته‌اند که این واقعیت نشانگر آن است که سیاست‌گذاران و مدیران جوامع همواره باید در گذر زمان آمادگی مواجهه با خواست‌های جدید و مطالباتی را داشته باشند که نسل نو طلب و برای تحقق و عملی شدن آنها تلاش می‌کند. در شرایط جدید جهانی که تحولات شتابان اجتماعی و فرهنگی به شکلی بی‌سابقه سرعت و وسعت پیدا کرده است، تغییرات نسلی و تحول فرآیندها در مطالبات آنان به دلیل فرآگیر شدن روند بازاندیشی در کنش‌ها و نگرش‌ها، شتابی تاریخی گرفته است. در این شرایط، نسل جدید خود را در فضا و دنیایی نو شونده می‌بیند که تحول و تغییر به امری ثابت و اجتناب‌ناپذیر تبدیل شده است. به تعبیر برخی صاحب‌نظران در جامعه مدرن «تنها پدیده ثابت»، «تغییر» است. طبعاً دغدغه‌ها و نگرش‌های نسل جوان و نوجوان نیز تحت تأثیر این تغییرات، مرتب تغییر می‌کند. آنان بطور مداوم خود را با مسائل و پدیده‌های نوین مواجه می‌بینند و در این مواجهه ایده‌ها، تحلیل‌ها و رویکردهای جدیدی را پیدا می‌کنند. تنوع تجربه‌ها و تحلیل‌ها باعث تفاوت روزافزون نسل جدید با نسل گذشته و همچنین کثرت و تعدد روش‌ها و منش‌های این نسل خواهد شد.

در نتیجه جامعه شاهد کثرت و تکثرخواهی اجتماعی در نسلی می‌شود که هنوز فرصت و توان نقش آفرینی شایسته را پیدا نکرده است و در صورتی که زمینه مناسب برای ایفای نقش شایسته آنان فراهم نشود، چه بسا تفاوت یا فاصله نسلی به شکاف و تقابل نسل‌ها منجر می‌شود.

در واقع تفاوت نسلی امری است اجتناب‌ناپذیر که در تمام جوامع و دوران‌ها بوده و خواهد بود، ولی در صورتی که با شناخت ظرفیت‌ها و ایجاد زمینه مناسب، امکان

بهره‌گیری از توانمندی نسل جدید فراهم شود، جامعه شاهد تحول و پیشرفت خواهد بود و مشارکت سازنده نسل جدید چشم‌انداز مثبتی فراوری جامعه خواهد گشود. اما، چنانچه به ظرفیت‌ها و ضرورت‌های نسل نو بی‌توجهی شده و امکان مشارکت و اثرگذاری آنها فراهم نشود، نه تنها جامعه از این سرمایه مهم محروم خواهد شد، بلکه این توانمندی در مسیر تقابل و تخریب قرار خواهد گرفت.

از سوی دیگر، توجه به این نکته مهم ضروری است که در جامعه جدید دیدگاه‌ها و نگرش‌های مدیریتی متفاوت و چه بسا متعارضی وجود دارد که در یک فرآیند منطقی باید برای نسل سازنده پیدا کند و تفاوت‌های موجود به تکامل و هم‌افزایی منجر شود. ولی اگر سازوکارهای مناسب در عرصه سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری وجود نداشته باشد یا مکانیسم‌های موجود نتوانند به تفاوت نگرش‌ها و رویکردها، سامانی سازنده بدهد، جامعه نه تنها در معرض چالش نسلی قرار می‌گیرد، بلکه چه بسا این موضوع خود به چالشی دیگر در حوزه سیاست‌گذاری و مشکلی در روابط میان سیاست‌گذاران تبدیل شود.

در جامعه ما، بیش از دودهه است که چالش روابط نسلی و نحوه سیاست‌گذاری در مورد نسل جوان و نوجوان مورد توجه مدیران و کارشناسان قرار گرفته است، ولی هنوز هم ابهامات زیادی در این حوزه وجود دارد. رفع این ابهامات مستلزم شناخت مناسبی از تحولات و شرایط فرهنگی و اجتماعی جدید در سطح ملی و جهانی است. به نظر می‌رسد امروز بدون توجه به نوع روابط و تعاملات فراملی بویژه در حوزه فضای مجازی نمی‌توان شناخت درست و دقیقی از فرآیند تحولات جامعه به دست آورد. از سوی دیگر اتخاذ رویکرد صحیح و سازنده در زمینه سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی هم جزا نکا به دانش و تخصص‌های موجود میسر نخواهد شد.

بنابراین سیاست‌گذاری و مدیریت شایسته و موفق در این حوزه، در شرایط پیچیده، چند بعدی و متغیرکنونی بشدت نیازمند بهره‌گیری از دانش موجود و تخصص دانشمندان و محققانی است که دغدغه‌مندانه و کارشناسانه به بررسی ابعاد مختلف این موضوع پرداخته و فراتر از تعلقات گروهی و تعصبات جناحی، به طرح ایده‌ها و پیشنهاد‌های سازنده در موضوع روابط نسلی می‌پردازند. تأکید بر این نکته ضروری است که پیچیدگی مسائل اجتماعی امروز ایجاب می‌کند، موضوع از منظرهای مختلف و تخصص‌های گوناگون مورد بررسی قرار گیرد و امکان نقد و گفت‌وگوی سازنده فراهم شود. در این صورت با بررسی دقیق موضوع و شناسایی ظرفیت‌های نقش آفرینی نسل جدید، زمینه‌های جلب مشارکت آنان فراهم شده و سیاست‌های مناسب، نه صرفاً متکی به گذشته بلکه معطوف به حال و آینده تدوین و تعیین شده و راه را برای وفاق و هم‌افزایی در این حوزه مهم باز خواهد کرد و نتایج و برکات آن شامل حال جامعه خواهد شد. در غیر این صورت چالش‌های نسلی تداوم و توسعه یافته، به هدر رفت ظرفیت‌ها و سرمایه‌های موجود می‌انجامد و حتی زمینه بروز مسائل جدید را فراهم می‌کند.

عکس:
ابوالفضل نسائی
ایران

